

mében szervezünk kamarazenei sorozatokat. Igazán nagyszerűen játszanak, dicsérfő kritikák sora jelent meg róluk. A muzsikusok többnyire saját maguk szerkesztik a műsoraikat is, bár gyakran kéri ki – az ilyenkor többször kamarapartnerüké is. Bensőséges hangulatú, magas színvonalú koncerteket adnak, amelyeket a publikum is nagyon szeret, ráadásul még a nagyzenekari játékok is jobb lesz a kamarazenélésnek köszönhetően.

- *S hogy állnak az állami támogatással?*
- A mai napig nagyon sokan irigyelnek ezért bennünket, pedig a helyzet közel

sem olyan jó. Az eltelt évek alatt már sokkal-sokkal szerényebb lett a támogatás, százmilliókkal csökkent. S ennek az összegnek a nyolcvan százaléka bérjellegű kifizetés... A költségvetésünk egyre nehezebben viseli a kiadásokat, a hangszerbeszerzéseket is csökkentettük. Bár meghirdetett előadásokat szerencsére nem kellett törölnünk a műsorból, néhány hangversenyt azonban már elhagytunk a tervezett programból. Az ideai tervezés is szigorúan költségtakarékos volt. A gazdálkodás egyik legfőbb kiindulópontja a műsor színvonala, biztonsága. S arra is figyelünk, hogy a bérletárainkat se emeljük túlzottan. A fenntartónkkal kötött megá-

lapodás szerint korábban szponzorokat sem gyűjthettünk, de ez a helyzet szerencsére mára megváltozott. Elkezdtünk mecénásokat keresni, s az IBM támogatásának köszönhetően például most nekiláthatunk az egész kottatár digitalizálásának. Páratlan vállalkozás, s már el is kezdődött a több évig tartó munka. S persze az NKA támogatására is számítunk. Az sem teszi egyszerűvé a helyzetünket, hogy az ideai törvény értelmében 2008-ig meg kell szüntetni a kht. formát. Szakértőkkel konzultálunk, hogy nonprofit kft., egyesület, alapítvány vagy költségvetési intézmény legyünk-e a jövőben....

R. Zs.

Áll a bál az operában

Egykori vezetőtársai kihátráltak Hegyi Árpád Jutocsa mögül – Győriványi az új főzeneigazgató

Az elmúlt hetek botránylistáját kétségkívül az Operaház vezette, ahol mostanában mindenről volt szó, csak éppen zenéről nem. A hónapok óta várható robbanás megtörtént, a sort Kovács János első karmester kezdte, aki május 3-án bejelentette lemondását tiltakozásul a tervezett létszámszűkítés ellen. Azóta azonban már mindenki kihátrált Hegyi Árpád Jutocsa mögül: Keveházi Gábor balettigazgató levelében lemondásra szólította fel a főigazgatót, aki emiatt fegyelmi eljárást indított ellene, Kesselyák Gergely főzeneigazgató pedig először csak azt kérte, a főigazgató álljon el az előadások ilyen mértékű csökkentésétől, később azonban ő is lemondott, helyére Győriványi Ráth György egykori főzeneigazgató került. A helyzet napról-napra bonyolódik, csak annyi biztos: az új kormánynak az elsők között kell foglalkoznia a dalszínházban kialakult helyzet rendezésével.

Hegy Árpád Jutocsa Operaházi ténykedését a kezdetektől botrányok övezték: az évadnyitó sajtótájékoztatón például az őt kinevező Bozóki András kulturális miniszterrel együtt fütyülték ki. Igaz, neki sem volt könnyű dolga, közel másfélmilliárdos hiányt, ebből 750 millió forintnyi bértartozást örökölt emiatt távozó elődjétől, Szinetár Miklóstól, amelyet a ház az elmúlt három évben történt folyamatos támogatás-csökkentés miatt halmozott fel. A tavaly kinevezett vezetés – amelyből már csak Hegyi Árpád Jutocsa maradt pozíciójában a stratégiai igazgatói feladatokat honorárium nélkül ellátó Müller Péter Sziámival – azt állítja: a hatalmas hiányról csak posztjuk elfoglalása után értesültek. Ennek némiképp ellent-

mond, hogy Zimányi Zsófia, aki sokak szerint a legjobb koncepciót nyújtotta be a tavalyi főigazgatói pályázaton, azért lépett vissza, mert tudomására jutott a hatalmas adósság, valamint az, hogy a 2006-os költségvetésből sem kaphatnak akkora összeget, amelyből ezt törleszthetnék és biztosítható lenne a működés.

A mostani főigazgató azonban nem is látja szükségességét további pénzsegélyeknek, lapunk kérdésére, miszerint vár-e rendkívüli anyagi segítséget avagy támogatásnövelést az új kormánytól, a kövekezőt válaszolta: „Az új kormány határozott célja a közintézmények racionális működésének kialakítása. Az ésszerű gazdálkodás alapétele, hogy a kiadá-

saink ne haladják meg a bevételeinket. Ha a kormány többletforrást biztosítana, azt csak az adófizetők pénzéből tehetné. Akkor Ön most azt kérdezi, hogy szeretném-e azt, hogy a Magyar Állami Operaház pillanatnyi gazdasági helyzete miatt adóemelést vezessen be a kormány? Nyilván nem.” Hegyi Árpád Jutocsa szerint ugyanis a jelenlegi, az elmúlt három évben folyamatosan lecsökkentett támogatás mellett is biztosítható az intézmény jövője. – Egy ilyen rangos dalszínház nem csak a kormánynak kell fenntartania, támogatnia, hanem mindazoknak, akiknek az operajátás fontos. Itt mindjárt gondolhatunk – átvitt értelemben – az Operaház dolgozóira is – fogalmazott.

Az operaház művészeinek, akik első sorban hivatástudatból énekelnek, zenélnek, már így is elég sok esetben kellett tudomásul venni az anyagi karcsúsításokat, amelyek nem egyszer a fizetések is meglátszottak. Már ősszel fellángoltak az indulatok, amikor először megfelezték a kiegészítő fellépési díjat, ami a viszonylag alacsony közalkalmazotti alapfizetést egészíti ki, majd pedig kiderült: a művészek közül többeknek visszatartották a már teljesített előadások után járó honoráriumát, mint például Gulyás Dénes operaénekesnek és Medveczky Ádám karmesternek, aki ráadásul közalkalmazott. Akkor a maradványképzési kötelezettséggel indokolta a kifizetések átütemezését a ház. A legújabb bejelentések ismét drasztikus megszorításokat sejtettek: tíz százalékos leépítést és ötven előadás elhagyását tervezik, mindezt a racionalizálásnak és nem leépítésnek nevezve. A főigazgatótól szerettük volna azt is megtudni, az elbocsátások hozzávetőlegesen milyen arányban érintik az egyes területeket és legfőképpen a zenekart, erre azonban nem kaptunk konkrét választ, csak azt tudtuk meg, hogy „az arányok meghatározása az egyes területek vezetőinek kompetenciája”.

Lényegében ez a két bejelentés: a nagyjából száz főt érintő létszámcsökkentés és az ötven előadás – köztük bemutatók – elhagyása volt az utolsó csepp a pohárban, ezután kitört a hosszú ideje érlelődő botrány. Elsőként a Kossuth-díjas Kovács János első karmester emelte fel a szavát, és jelentette be lemondását május 3-án. Ő úgy látja, az egyetlen mód, amivel az Operaház helyzetét orvosolni lehetne, hogy ha a kormányzat felismeri, hogy adóssága van, és egy gyorssegéllyel helyreállítja az eredeti állapotokat még ezekben a nehéz időkben is. Mint fogalmazott, az adósságok oka nem az, hogy az Operaház szórja a pénzt, hanem a hiányt az elmúlt három évben történt folyamatos elvonások okozták, szerinte a Szinetár Miklós és Hiller István egykori kultuszminiszter között létrejött megállapodás, amely 6,3 milliárdos éves költségvetés biztosítana az Operaháznak, elegendő lenne. Kérdésünkre, miszerint pusztán a pénz elegendő-e a kialakult helyzet rendezéséhez, nemmel felelt. – Ez a vezetés úgy jött létre, hogy egy alkalmatlan miniszter kiírt egy alkalmatlan pályázatot, amire egy alkalmatlan veze-

tés jelentkezett – fogalmazott. Bár egyesek úgy tartják még a minisztériumban is, hogy az opera egy olyan műfaj, amit elég néha játszani a közönség szórakoztatására, mi viszont úgy gondoljuk, hogy az opera olyan kulturális érték, amelynek nagyon széles szegmensét volna érdemes széles közönség elé tárni, és ez a dolgok jellegéből fakadóan veszteséges és drága dolog, amibe azonban érdemes befektetni – tette hozzá.

Kovács János szerint az operának nem reformokra volna szüksége. Mint mondta, az Erkel Színház felújítását, egy új házi színpad építését, amelyek a mostani főigazgató modernizációs programjának is részét képezik, mindenki örömmel venné, csak az eddigi repertoárjátszási rendszer felborításával nem értenek egyet. Szerinte ugyanis a blokkosítás a világ egyik legnagyobb blöffje, amit csak kínjában talált ki az új vezetés azzal a maszlaggal, hogy így pénzt lehet megspórolni, mivel a díszletek állva maradnak. – Ez hatalmas csúsztatás. Amit spórolni lehet vele, az tizenöt díszletező munkás kirűgása, ez azonban énekesekkel szinte megvalósíthatatlan, mert az operák nagy része a főszereplőkre olyan terhet ró, amit két szereposztás esetén sem lehet megreszkírozni – fogalmazott. – A blokkrendszer vagy a stagione elsősorban Olaszföldön gyakori a szezonálisan működő színházakban, hiszen rengeteg opera van, és ha valaki egy másikban futó darabra kíváncsi, átutazhat egy másik városba – mondta, majd kifejtette: nálunk még a legnépszerűbb operákra sem lehetne eladni a jegyeket két héten keresztül, ez legfeljebb a musicaleknél működik. A neves karmester az új kormánytól várja a segítséget, azt azonban hangsúlyozta, ha most nem lesz pénz, csak évek múlva, az nagy érvágás lenne, hiszen egy társulatot ilyen hosszú időn keresztül nem lehet pénz nélkül összetartani, az nagy valószínűséggel szétesne.

Kovács Jánost Keveházi Gábor balettigazgató követte, aki ugyan nem vált megposztjától, viszont nyílt levélben szólította fel Hegyi Árpád Jutocsát a lemondásra. Azért fogalmazta meg nyíltan nemtetszését, mert a főigazgató az ő tudta nélkül, anyagi okokra hivatkozva törölt a következő évadból ötven előadást, amely között két balettbemutató is szerepelt. A levelet több közéleti személyiség is meg-

kapta, többek között Gyurcsány Ferenc, Hiller István és Vass Lajos, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának államtitkára, Bozóki András miniszternek azonban nem küldött belőle. Ezért a lépéséért Hegyi Árpád Jutocsa fegyelmi eljárást indított ellene. Az előadások számának drasztikus csökkentéséről Kesselyák Gergely azóta lemondott főzeneigazgató Weimarban értesült, és ő is levélíráshoz fogott. Ekkor még Hegyi Árpád Jutocsával közösen képzelte az Operaház jövőjét, csupán azt kérte a főigazgatótól, ne vonjon meg ilyen sok előadást, hiszen közös pályázatukban vállalták a 310 előadást. Május 12-én állásfoglalást tett közzé, amelyben hangsúlyozta: az egész magyarországi operajátszást integritásában áttekintő, politikamentes, szakmai konszenzuson alapuló reformkonceptióra van szükség. Még két hét sem telt el, május 23-án reggel azonban benyújtotta lemondását, ezt azonban az időközben bevezetett nyilatkozati stop jegyében nem is jelentették be az aznapi sajtótájékoztatón. Kesselyák döntését azzal indokolta, hogy Hegyi Árpád Jutocsával közös pályázatukban arra kínáltak megoldást, hogyan lehetne az Operaházat a leggazdaságosabban üzemeltetni a magyar operakultúra megcsonkítása nélkül, azonban szerinte a főigazgató később más modernizációs terv kidolgozásához fogott hozzá, amely számára mind szakmailag, mind etikailag teljességgel elfogadhatatlan. Az egyik napilapnak úgy fogalmazott: nem kíván részt venni az operaszakma térvésztesének folyamatában.

Kesselyák lemondását Hegyi Árpád Jutocsa tudomásul vette, és nem sokkal később, június 1-én már az új – egyelőre megbízott – főzeneigazgatót mutatta be a sajtónak: Győriványi Ráth Györgyöt, aki 2001 tavaszától bő egy éven át már ellátta ezt a feladatot, s akit négy évvel ezelőtt Görgey Gábor akkori kultuszminiszter alkalmatlanságra hivatkozva felmentett. A posztra pályázatot írnak ki. Győriványi bemutató sajtótájékoztatóján hangsúlyozta: egyetért az Operában megkezdett változtatásokkal, és fontosnak tartja a dalszínház modernizációját.

Győriványi Ráth György hangsúlyozta: a főzeneigazgatói posztra nem kinevezték, csak megbízták, ameddig pályázatot ír ki az intézmény és azon nem találnak

másvalakit. – Én azzal, hogy elvállaltam a felkérést, azt szerettem volna megakadályozni, hogy az Operaházban elindult folyamatok megakadjanak, mert úgy érzem, ezeket végre kell hajtani ahhoz, hogy eredményhez vezessenek. Négy évvel ezelőtt mi ezeket a változtatásokat már egyszer elkezdtük, csak akkor ezt megakadályozta egy kormány- illetve egy vezetőségváltás – fogalmazott az új főzeneigazgató lapunknak. Amit leginkább szeretnék elérni, az az, hogy részint az operaházi erővel, részint az operához értő külső emberekkel kidolgozzunk olyan stratégiai terveket az Operaház részére, amik elképzelhető variánsai lennének a magyar operajátzásnak. Ezeket számszerűsíteni is szeretnék, hogy a most felálló minisztérium elé olyan számadatokkal alátámasztott variációkat tehessünk, amelyekből el tudnák dönteni, hogy melyiket szeretnék választani. Azt is lehet, hogy ennyi pénzből kell gazdálkodni, azt azonban semmiképpen nem lehet megoldani, hogy ekkora támogatás mellett ugyanezt folytassuk, ha nem kapunk több pénzt, akkor lényegesen

szűkíteni kell az előadásokat, esetleg a játszóhelyet és a dolgozók létszámát is. Racionális érveket kell felhozni, hiszen ma már a politikusokat az Operaházzal kapcsolatban csak ezekkel lehet meggyőzni – tette hozzá a régi-új főzeneigazgató. Győriványi emlékeztetett: 2001-ben a dalszínház 2,1 milliárdból gazdálkodott, pedig akkor többen dolgoztak a háznál és több előadás volt, mint most, amikor 5,5 milliárdos az éves költségvetés. – Ezért mindenkinek az az érzése, és ez egy kicsit igaz is, hogy egy lyukas zsákba öntik be a pénzt. Ezt a lyukas zsákot pedig be kellene foltozni – fogalmazott a főzeneigazgató, aki attól teszi függővé, hogy indul-e a később kiírásra kerülő főzeneigazgatói pályázaton, hogy a következő minisztériumi vezetésnek van –e bizalma benne, s hogy az, amit az új fenntartó vár az Operaházról, az számára vállalható-e.

Az Operaház körüli káoszt egyéb jellegű botrányok is kísérik: Rác István, a közalkalmazotti tanács elnöke azt állítja: életveszélyesen megfenyegette Hegyi

Árpád Jutocsa főigazgató, konkrétan azt mondta neki, elvágja a torkát. A főigazgató az állítást nevetségesnek nevezte. A Magyar Újságírók Országos Szövetségének etikai bizottsága is felemelte szavát Hegyi Árpád Jutocsa ellen, mivel az egyik sajtótájékoztatón félbeszakított egy újságírót, nevezetesen az etikai bizottság egyik tagját, az Aranytollas László Zsuzsát, megvonta tőle a szót, és bezárta a rendezvényt. – Kérdés helyett a véleményét közölte László Zsuzsa újságíró, ezért mivel már minden mondanóját elmondta az operaház vezetése, a főigazgató bezárta a sajtótájékoztatót – válaszolta közleményében az Operaház. Az intézményben a szakszervezet sztrájkot is tartott, A nürnbergi mesterdalnokok előadása fél órával később kezdődött, a közönséget a csúszás okáról szóló tájékoztató szórólapokból azonban csak az elsőnek jutott, ugyanis a jegyeszedők összeszedték, az énekesek-zeneszek elmondása szerint Hegyi Árpád Jutocsa felszólítására.

Pál Eszter

Ünnepi játék ünnepi muzsikálással

Fischer Ádám a Wagner Napokkal a Rádiózenekart is reflektorfénybe állítja

Különleges, fesztiválstílusban előadott Parsifal-produkciónak tapsolhattak az érdeklődők 2006. június 10-én és 17-én a Bartók Béla Nemzeti Hangversenyteremben. A koncertek dirigense Fischer Ádám volt, akitől a Budapesti Wagner Napok ötlete is származik. A karmester ezzel a hagyományteremtő fesztivállal is szeretné reflektorfénybe állítani együttesét, a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekarát. A muzsikuskok komoly műhelymunkával készültek erre a fellépésre, s első karmesterük, Kovács László szerint, a zenekar gyorsan elsajátította az operai játékmódot.

– A Rádiózenekar ritkán mutat be operákat, ezt a monumentális Wagner-művet pedig most játssza először. Mennyire elégedett együttese teljesítményével?

Fischer Ádám: – Sokszor azért dirigálok szívesen operazenekar élén hangversenyt vagy szimfonikus együttesnek operát, mert ilyenkor ezek a zenekarok még koncentráltabban készülnek a számukra különleges feladatra. A Rádióze-

nekarral azért is volt nagyon jó dolgozni, mert muzsikusait nem kötötték tradíciók, számukra minden újnak számított, s így sok olyan zenei elképzelésemet meg tudták valósítani, amit eddig egyetlen zenekar sem. A Parsifal-nál pedig még sokkal jobban rám kellett bízniuk magukat, mint más koncerteknél, mert ez a bonyolult, szólistákat, kórust, gyerekkart felvonulatú darab akkor szólal meg igazán jól, ha a pálcám minden rezdülését köve-

tik. Így az, hogy milyen teljesítményt nyújtottak, 85%-ban rajtam múlott. Az együttes igazán mindent megtett, s remek munkát végzett a darabot betanító Kovács László is.

– A tervek szerint a Wagner Napok évről-évre, minden júniusban színre kerülnek majd a Művészetek Palotájában. A sorozat nyitóprodukciójául miért a Parsifalt választotta?